

Willibrord en het christendom

Verbreiding van het christendom in Nederland

Korte lesomschrijving

Deze les gaat over de verspreiding van het christendom in de middeleeuwen en is beschikbaar als webquest: <http://brugge.slo.nl/havovwo/opdracht4/>. Willibrord staat in deze les symbool voor de opkomst van het christendom in Nederland.

Titel Willibrord en het christendom	Vak/leergebied geschiedenis
--	------------------------------------

Canonvenster Willibrord

Tijdvak 3 Tijd van monniken en ridders

Doelgroep onderbouw havo/vwo	Tijd/duur 2 lessen à 50 minuten
-------------------------------------	--

Groeperingsvorm individueel en/of twee- of drietallen en klassikaal
--

Leerdoelen
<ul style="list-style-type: none">• De leerling kan vijf belangrijke feiten over Willibrord noemen, in ieder geval de periode waarin Willibrord in Nederland was, in welke regio's hij actief was en wat zijn functie (missie) in Nederland was.• De leerling kan uitleggen waarom Willibrord belangrijk is geweest voor de verspreiding van het christendom in Nederland.• De leerling kan minstens drie verschillen noemen tussen het heidendom en het christendom in de middeleeuwen.• De leerling kan kenmerken noemen van de romaanse en gotische bouwstijl bij de bouw van kerken in de middeleeuwen.

Benodigde voorkennis
-

Randvoorwaarden
internet

Beoordeling
-

Lesactiviteiten

Activiteit 1: introductie van de persoon Willibrord

Introduceer de persoon Willibrord met bijvoorbeeld de Canonclip Willibrord (voor het voortgezet onderwijs, 4 min. 16 sec.).

Leg in een onderwijsleergesprek de relatie tussen Willibrord, de bekering van de Friezen en de verspreiding van het christendom.

Activiteit 2: werkblad maken

Leerlingen maken de twaalf opdrachten over het christendom op het werkblad. Leerlingen die eerder klaar zijn, maken ook opdracht 13.

De opdrachten kunnen op twee manieren gemaakt worden:

- *via de webquest*: leerlingen gaan naar <http://brugge.slo.nl/havovwo/opdracht4/> en maken de opdrachten online
- *via het werkblad*: leerlingen gebruiken in Word het bijgevoegde werkblad, ze klikken de blauw-
onderstreepte links aan om informatiebronnen te raadplegen en vullen vervolgens in de invulkaders hun antwoorden in

Activiteit 3: presenteren en uitwisselen

Bespreek de opdrachten na. Verdeel bijvoorbeeld de twaalf opdrachten over vier groepen (zes tot acht leerlingen per groep), zes groepen (vier of vijf leerlingen per groep) of twaalf duo's. Leerlingen presenteren groepsgewijs respectievelijk drie opdrachten, twee opdrachten of één opdracht. De overige leerlingen luisteren, stellen vragen of voegen eigen informatie toe.

Bijlagen

- Werkblad Willibrord en het christendom

Werkblad Willibrord en het christendom

In het begin van de middeleeuwen was nog lang niet iedere inwoner van West-Europa christen. Langzamerhand werden de 'ongelovigen' bekeerd. De paus stuurde speciaal opgeleide priesters op pad. Zij kregen de missie om de 'heidenen' tot het christelijke geloof te bekeren. Een van deze missionarissen was Willibrord. Omstreeks het jaar 1000 was het christendom in heel West –Europa verspreid.

Opdracht 1 Het leven van Willibrord

Gebruik voor maken van deze opdracht de website www.entoen.nu. Klik op Willibrord.

- a. Wat is een missionaris?

- b. Beschrijf het leven van de missionaris Willibrord. Verwerk in je antwoord in ieder geval de volgende drie punten:
- waar kwam Willibrord vandaan;
 - welk gebied wilde hij bekeren;
 - en op welke manier probeerde Willibrord de Friezen te bekeren?

Opdracht 2 Heidenen

Gebruik voor het maken van deze opdracht [deze tekst](#).

- a. Geef twee voorbeelden van heidense gewoonten.

- b. Volgens de christelijke kerk hadden 'heidenen' geen geloof. Is deze bewering juist? Verklaar je antwoord.

Opdracht 3 De moord op Bonifatius

In 754 werd bisschop Bonifatius bij Dokkum vermoord. Bekijk [dit filmpje](#) en leg vervolgens uit waarom hij werd vermoord.

Opdracht 4 Kerstmis en het midwinterfeest

Gebruik voor het maken van opdracht a en b [deze website](#)

a. Wat is het midwinterfeest?

b. Leg uit welk verband er bestaat tussen 'kerstmis' en het 'midwinterfeest'?

Een ander heidens gebruik vond in het voorjaar plaats: (gekleurde) eieren werden in de grond verstopt en daarna gegeten. Gebruik voor het maken van de opdrachten [deze website](#).

c. Leg uit waarom de mensen dit deden.

d. Welk christelijk feest werd gekoppeld aan dit heidense gebruik?

e. Wat wordt er met dit christelijke feest gevierd?

f. Iedereen kent de dagen van de week. Maar welke drie dagen zijn vernoemd naar Germaanse goden?

Opdracht 5 Krabben aan een christen

Onderstaand citaat komt uit een boek dat speelt in de 7e eeuw in Ierland. De persoon die in de tekst wordt aangesproken is zuster Fidelma, de hoofdpersoon in het boek.

In deze afgelegen streken, ver weg van de grote kathedralen en steden, leven de mensen nog dichtbij de natuur. Zoals u ook wel weet houden ze graag vast aan oude gewoontes en tradities. Als u hier aan een christen krabt, dan zult u merken dat er heidens bloed in zit.

Bron: Tremayne, Peter, *De listige slang*, 139/140, Zelfhem, 2006

Wat betekent de volgende zin: *Als u hier aan een christen krabt, dan zult u merken dat er heidens bloed in zit?* Gebruik voor je antwoord [deze tekst](#).

Opdracht 6 Barmhartigheid

Gebruik voor je antwoorden [deze website](#)

- a. De mensen moesten leven volgens de regels van het christelijke geloof. Welke zeven werken van barmhartigheid moesten de gelovigen tijdens hun leven verrichten?
Schrijf je antwoord op in modern Nederlands.

- b. Wat wordt bedoeld met barmhartigheid?

- c. Welke van de zeven werken zijn nog steeds actueel?
Met andere woorden, welke goede werken worden nog steeds gedaan?

- d. De middeleeuwse mens had grote angst voor de dood.
Waarom?

Opdracht 7 Taken van de kerk

Gebruik bij deze opdrachten de volgende bronnen: [deze tekst](#), [deze website](#) en [deze website](#).

- a. Behalve de zorg voor geloofszaken had de kerk in de middeleeuwen nog een aantal taken.
Welke taken waren dat?

- b. Wie hebben in de 21^e eeuw deze zorgtaken van de kerk grotendeels overgenomen?

Opdracht 8 Leven volgens de regels

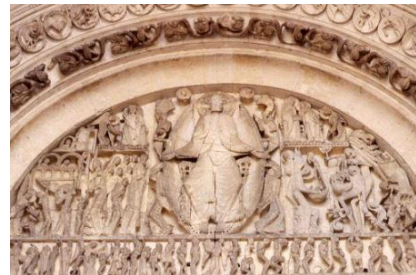
Wie vertelde de mensen hoe zij volgens de regels van het geloof moesten leven?

Gebruik voor je antwoord [deze tekst](#)

Opdracht 9 Het geloof in beeld

De ingang van een kerk (het portaal) werd vaak gebruikt om de mensen te vertellen over het geloof.

Gebruik voor je antwoorden [deze website](#) en [deze website](#) om de afbeeldingen beter te kunnen bekijken.

- a . Je ziet op de afbeelding Christus. Hij zit op zijn troon en verwelkomt de doden. Christus wijst naar links en naar rechts. Welke betekenis heeft deze voorstelling?

- b. Op welke manier laat de beeldhouwer zien waar de doden naar toe gaan?

- c. Op de rand, bij de voeten van Christus, staat de volgende zin gebeiteld: 'Ik alleen regel alles. Zij die goed geleefd hebben, beloon ik. Zij die misdaden begaan hebben, bestraf ik.'
Wie is de ik-persoon in deze zin?

- d. Wat wordt met de zin bij opdracht 8c bedoeld?

Opdracht 10 De boeken van de armen

De kerken in de middeleeuwen werden wel eens 'de boeken van de armen' genoemd. Leg uit wat er met deze omschrijving bedoeld wordt.

Opdracht 11 Bouwstijlen

Gebruik voor het maken van deze opdracht de onderstaande tekst en [deze link](#).

Beste William,
De plannen voor de bouw van een nieuwe, grote kerk in Brugge worden steeds duidelijker. In Frankrijk zijn de laatste jaren prachtige nieuwe kerken gebouwd. In de steden Chartres en Amiens is al jaren geleden een begin gemaakt met het bouwen van kerken volgens de nieuwe inzichten. Die nieuwe manier van bouwen bevalt mij veel beter dan de tot nu toe bekende. Het voornaamste verschil zit hem in de vorm van de ramen en de gewelven. In plaats van de ronde bogen, die we tot nu toe gewend zijn geweest, maakt men nu gebruik van spitse bogen, die een veel sierlijker effect geven.
De nieuwe kerken zijn veel hoger, veel minder 'zwaar' om aan te zien. Door toepassing van steunberen die helpen het gewicht van het dak te dragen en door het gebruik van spitse bogen, kunnen veel grotere ramen worden aangebracht. De kerken zijn daardoor lang niet zo somber en massief als voorheen. Volgens mij moet het haalbaar zijn om binnen een jaar of zeven met de bouw van zo'n kerk te beginnen. De inwoners van Brugge geven graag geld voor de bouw van een prachtige, moderne kathedraal. Het ga je goed.

Groet van Luc.

a. In zijn brief aan William noemt Luc twee bouwstijlen. Welke bouwstijlen bedoelt hij?

b. Tot welke bouwstijl horen deze twee kerken? Noem minstens drie kenmerken.

1
2
3

Tourinnes la Grosse

Santa Cruz de la Seros

- c. William noemt in zijn brief de prachtige kathedralen in de steden Chartres en Amiens. Zoek op internet een afbeelding van een van beide kathedralen. Kopieer de afbeelding in dit kader.

- d. Tot welke bouwstijl behoort de kathedraal op jouw afbeelding?
Geef minstens drie argumenten voor je antwoord.

bouwstijl
argument 1
argument 2
argument 3

- e. Leg uit waarom inwoners van Brugge graag geld gaven voor de bouw van een kathedraal.

Opdracht 12 Het klooster

In de middeleeuwen ging uit heel veel gezinnen minstens één iemand in het klooster. Zo iemand wijdde zijn leven aan God. Je had mannen- en vrouwenkloosters. Gebruik [deze website](#) om de volgende vragen te beantwoorden.

- a. Hoe heet het hoofd van een klooster?

- b. Een van de belangrijkste bezigheden van monniken en nonnen was bidden.
Hoe vaak per dag moesten zij bidden en op welke tijdstip begon het eerste gebed?

- c. Noteer drie verschillende taken die door nonnen en monniken in het klooster werden verricht.

Drie taken van nonnen	Drie taken van monniken

- d. De monniken en nonnen leefden volgens bepaalde regels, bijvoorbeeld die van Benedictus. Bestudeer in [deze tekst](#) de regels (even een stukje scrollen) van Benedictus en schrijf de twee regels op die jij het moeilijkst zou vinden om uit te voeren.

EXTRA Opdracht 13 De klokkenluider van Notre Dame

Lees het volgende fragment uit *De klokkenluider van Notre Dame* van Victor Hugo.

'Hemel! Wat zijn dat toch allemaal, die bladzijden van u?' 'Daar is er één,' zei de aartsdiaken. En terwijl hij het venster van zijn cel opende, wees hij met de vinger naar de geweldige Notre Dame die de zwarte silhouet van haar twee torens, haar stenen vleugels en haar monsterlijke rug aftekende tegen een besterde hemel. Zij leek wel een reusachtige sfinx met twee koppen, midden in de stad gezeten. Zwiggend beschouwde de aartsdiaken het gigantische bouwwerk enige tijd en strekte toen met een zucht zijn rechterhand uit naar het gedrukte boek dat open op tafel lag en zijn linker naar de Notre Dame, en terwijl hij zijn droeve blik van het boek naar de kerk liet gaan, zei hij: 'Helaas! Dit zal dat doden.'

- a. Wanneer werd de boekdrukkunst uitgevonden? Gebruik internet.

- b. Met welk gevolg van de boekdrukkunst is de aartsdiaken niet blij?

